

#1 Nowe szycie makatki - otwarty konkurs - finał

Renesans makatki, związany jest z modą na rekwizyty sprzed lat, na przywoływanie obrazów młodości, powracających jako nostalgiczna i nieco żartobliwa dekoracja współczesnych wnętrz. Żyją w naszych wspomnieniach z dzieciństwa, a poprzez powstające kolekcje muzealne, wystawy i konkursy, przywracamy im etnograficzną wartość.

Makatki jako dekoracyjny element wnętrz, przywędrowały do nas z Niemiec i Holandii po I wojnie światowej, rozpowszechniły się w latach 50. i 60. XX wieku, by już w latach 70. ustąpić innym modom wyposażenia mieszkań. Pełniły rolę praktyczną, estetyczną, dekoracyjną i symboliczną, a umieszczone na nich napisy miały wskazywać i przypominać normy i zasady postępowania, jakimi człowiek powinien się kierować w życiu. W Polsce najdłużej funkcjonowały w tradycyjnym wystroju wiejskiej kuchni. Wieszano je w miejscach dobrze widocznych po wejściu do pomieszczenia, najczęściej nad stołem, kuchnią, czy przy wodniarkach - szafkach na których stały wiadra z wodą. Podkreślały porządek, czystość, przytulność i gospodarność każdego domu.

Ze względu na sposób wykonania makatki można podzielić na haftowane i drukowane. Te pierwsze wyszywano według sporządzonego rysunku na tkaninie, najczęściej konturowo, ścięciem zwanym sznureczkiem (wodnym), na białym lnem lub bawełnie, granatowymi lub czerwonymi nićmi, później wielobarwnymi. Kompozycje makatek odzwierciedlały naiwny sposób postrzegania świata, to zazwyczaj obrazki ze scenkami rodzajowymi w centralnym miejscu, w górnej części otoczone najczęściej kwiatową bordiurą, u dołu opatrzone napisami o treści świeckiej lub religijnej, były to np. pozdrowienia, powitania, życzenia, sentencje, dedykacje, tzw. złote myśli - zdarzały się również makatki bez napisów. Miały różne wykończenie, były obdziergane szydełkiem, obszyte inną tkaniną lub podszyte. Drukowane makatki powstawały fabrycznie lub rzemieślniczo i naśladowały te haftowane ręcznie, wprowadzając jednocześnie nowe motywy, które z kolei mogły być kopiowane na makatkach wykonywanych w domu. W ten sposób ich wzornictwo krążyło pomiędzy wykonawcami.

Wychodząc naprzeciw modzie, w nurcie etnograficznych powrotów, powstał projekt „#1 Nowe szycie makatki/otwarty konkurs” realizowany przez Łódzki Dom Kultury oraz Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Do współpracy zostały zaproszone muzea w Sieradzu, Opocznie, Tomaszowie Mazowieckim, Łęczycy, Brzezinach i Łowiczu, a dofinansowany został przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem projektu była reaktywacja tradycji w nowym wydaniu - przypomnienie oraz ożywienie starych form twórczości hafciarskiej oraz jej adaptacja do współczesnych warunków społecznych i popularyzacja wśród wszystkich pokoleń mieszkańców województwa łódzkiego. Dzięki kreatywności uczestników projektu: hobbystów, twórców, artystów, przy zastosowaniu tradycyjnych lub innowacyjnych technik, miały powstać nowe artefakty o nowoczesnych przesłaniach - sentencje będące współczesnym credo życiowym. Projekt w swoich założeniach miał część edukacyjną i promocyjną, aby poprzez wykłady przybliżyć uczestnikom zbiory muzealne, techniki, kompozycje i historie makatek. Po merytorycznym przygotowaniu potencjalnych uczestników przeprowadzony został wojewódzki konkurs makatek, w którym wzięły udział 82 osoby, powstało 158 makatek a finałem projektu jest pokonkursowa wystawa prac. Wszystkich uczestników projektu, niezależnie od wykształcenia czy wieku połączyła pasja tworzenia haftów i chęć zdobycia jak największych umiejętności zarówno technicznych, jak i kompozycyjnych, kompozycyjnych, by móc je później wykorzystać w swoich pracach.

Efekty prac osób biorących udział w projekcie pokazujemy na wystawie w Łódzkim Domu Kultury, aby następnie zaprezentować je w muzeach w Łowiczu, Łęczycy, Tomaszowie Mazowieckim, Opocznie, Brzezinach i Sieradzu. Powstały rzeczy, będące świadectwem umiejętności i kreatywności ich autorów, którzy wykonanym przez siebie wyrobom nadali indywidualny charakter. Część makatek jest tradycyjna - to często ikonograficzne kopie, ich treść, kompozycja, technika,

kolorystyka haftu oraz sentencje, są inspirowane ludowym wzornictwem. W tej grupie są znajdziemy prace o tematyce sakralnej, zaadaptowane do nowej rzeczywistości społeczno-kulturowej, proste i krystaliczne w swojej formie. Wszystkie są niezwykle starannie wykonane, z nową wersją starego wzornictwa i mogą stanowić nostalgiczną, a zarazem wesołą dekorację współczesnych wnętrz np. wśród mebli z IKEI.

Druga grupa to makatki alternatywne, innowacyjne, zinterpretowane na nowo, zróżnicowane pod względem formy, techniki i funkcji. Na wystawie można będzie zobaczyć niezwykle prace przenoszące makatkę w świat malarskiej obrazowej formy. Obrazy - makatki przenoszą swoje miejsce zamieszkania w konwencje makatkowych wyobrażeń z cytatai poetyckimi. Są też makatki przypominające rysunki komiksowe czy wzorniki zielarskie. Ciekawe są makatki o tradycyjnej formie i treści, ale wykonane nowymi, bardzo trudnymi technikami hafciarskimi.

Dzięki projektowi „ #1Nowe szycie makatki/otwarty konkurs” przedstawiamy Państwu współczesną kolekcję makatek, zróżnicowaną zarówno pod względem tematów jak i technik wykonania. Powstały rzeczy świadomie kreowane, stworzone by kontynuować opowieść o rękodziele, ludziach tworzących i wyrobach które są nośnikiem naszej tradycji.

Uczestnikom warsztatów oraz wszystkim osobom współpracującym przy realizacji projektu jego autorki składają serdeczne podziękowania.